

Anvendelse af forbud og strakspåbud

Kvalitetsprocedure: G-207

Anvendelsesområde: Generelt for tilsyn

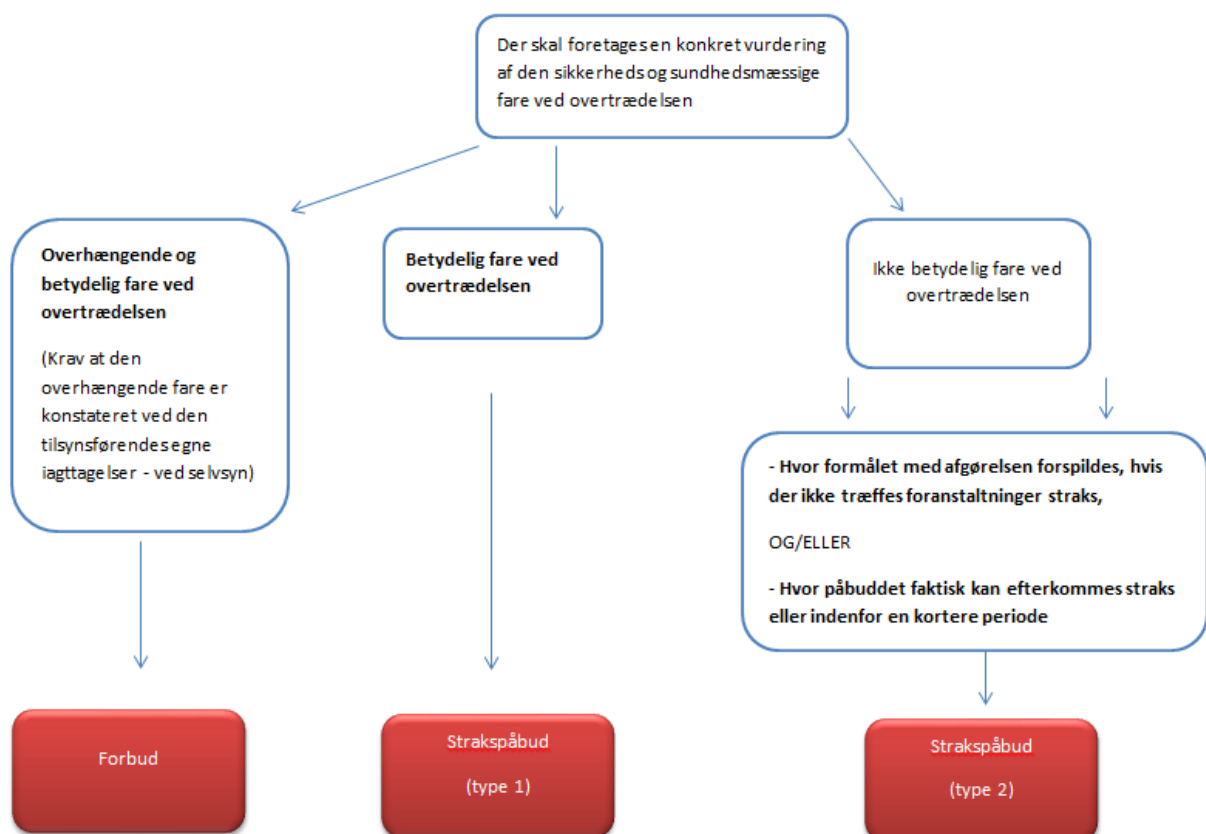
Ansvarlig enhed: AFC, Metoder og virkemidler

Ikrafttræden: 1. januar 2016

Denne kvalitetsprocedure beskriver, hvornår du som tilsynsførende skal give forbud eller strakspåbud. Du afgiver forbud og strakspåbud mundtligt på virksomheden og dokumenterer dem i besøgsrapporten.

Forbud og strakspåbud følges op af en skriftlig afgørelse, der dokumenterer det afgivne forbud eller strakspåbud. Læs om kravene til den skriftlige afgørelse i kvalitetsprocedure G-202 om afgørelser.

Det er en forudsætning for afgivelse af forbud eller strakspåbud, at der sker en overtrædelse af en regel i arbejdsmiljølovgivningen.

Afgørelsestyperne forbud og strakspåbud

Forbud er en afgørelsestype, der fastslår, at virksomheden skal stoppe arbejdet øjeblikkeligt, og ikke må fortsætte arbejdet på samme måde, da Arbejdstilsynet vurderer, at der er overhængende og betydelig fare for medarbejdernes eller andres sikkerhed eller sundhed i den aktuelle situation.

Når du afgiver dit forbud påbyder du, at faren straks imødegås. Dette kan ske ved at du fx kræver,

1. at de tilstedeværende øjeblikkeligt fjerner sig fra farezonen, eller
2. at brugen af en maskine, en maskindel, en beholder, en præfabrikeret konstruktion, et apparat, et redskab, et andet teknisk hjælpemiddel eller et stof eller et materiale standses, eller
3. at arbejde i øvrigt standses.

Strakspåbud er en afgørelsestype, der fastslår, at virksomheden straks skal tage initiativ til at etablere de nødvendige foranstaltninger til påbuddets efterkommelse.

Du kan anvende strakspåbud i forskellige situationer. Både hvor der er betydelige fare (type 1), og hvor dette ikke er tilfældet (type 2).

Konstateringskravene til forbud og strakspåbud er forskellige

Din konstatering ved et forbud skal ske ved egne iagttagelser

Det er et generelt krav ved forbud, at du ved selvsyn (ved egne iagttagelser) har konstateret den overhængende og betydelig fare. Læs mere om kravene til denne form for konstatering i afsnit 2 A i At-intern instruks IN-18-8 om konstatering af overtrædelser.

Din konstatering ved et strakspåbud kan også hvile på andet end egne iagttagelser.

Du kan afgive et strakspåbud, når din konstatering beror på egne iagttagelser af en overtrædelse, men også hvis din konstatering beror på observationer, oplysninger m.v., så længe betingelserne er opfyldt herfor i forhold til instruksens om konstatering.

En konkret risikovurdering afgør om, der skal afgives forbud eller strakspåbud

Før du afgiver et forbud eller et strakspåbud, skal du foretage en konkret risikovurdering af den aktuelle fare ved den konstaterede overtrædelse.

Du skal i den forbindelse overveje følgende:

1. Hvor sandsynligt er det, at faren eller skaden ved den konstaterede overtrædelse indtræder (for at kunne vurdere om faren er overhængende), og hvor sandsynlig er det, at der sker en alvorlig personskade i så fald (for at kunne vurdere om faren er betydelig)?
2. Er der behov for, at der træffes midlertidige foranstaltninger her og nu i situationer, hvor der foreligger betydelig fare, men hvor den endelige løsning ikke kan etableres med det samme?
3. Vil formålet med afgørelsen forspildes, hvis der ikke træffes foranstaltninger straks?

4. Kan et strakspåbud faktisk efterkommes med det samme eller inden for en kortere periode?

Det er væsentligt, at du er bevidst om præcist, hvorfor du afgiver et forbud eller et strakspåbud, da reaktionsvalget har afledte konsekvenser.

I din vurdering af om du skal afgive forbud eller strakspåbud, skal du ikke forholde dig til om sagens konkrete omstændigheder kan føre til eventuelle strafferetlige konsekvenser.

Forbud – hvor der foreligger overhængende og betydelig fare

Hvis der er overhængende og betydelig fare i en konkret arbejdssituation skal du afgive et forbud.

Overhængende fare

Faren er overhængende, hvis

1. den er tilstede i den konkrete arbejdssituation, som du ved egne iagttagelser konstaterer, og
2. det på grund af arbejdets karakter er sandsynligt, at en ulykke eller en akut fysisk eller psykisk overbelastning som følge heraf kan indtræde.

Et eksempel på en arbejdssituation, hvor faren kan være overhængende er:

- Hvor personen arbejder ved en uafskærmet maskine, og hvor hænderne i forbindelse med arbejdet kan komme i kontakt med de bevægelige dele. Det er ikke en forudsætning, at du som tilsynsførende ser fingrene helt tæt på de bevægelige dele, men det kræver, at du ser personen arbejde ved maskinen, som er uafskærmet i arbejdssituationen.

Se i øvrigt bilag 1, der indeholder flere eksempler på situationer, hvor der er overhængende fare.

Betydelig fare

Faren er betydelig, hvis der er risiko for, at en person, fx ved en ulykke eller ved en sundhedsfarlig påvirkning fra stoffer og materialer, kan dø eller pådrage sig en alvorlig personskade i form af fx amputation, invaliditet, brud, sårskader, ætsninger på store dele af kroppen, forgiftninger, kræft m.v.

Faren kan fx også være betydelig ved overtrædelse af reglerne om psykisk arbejdsmiljø, hvis der i forbindelse hermed er risiko for, at der kan opstå alvorlig personskade.

Det afgørende for om faren kan anses for at være betydelig er om den konkrete arbejdssituation indebærer et konkret skadespotentiale. Det er derfor ikke afgørende for at der kan konstateres en betydelig fare, at en evt. ulykke konkret har medført alvorlig tilskadekomst.

Se i øvrigt bilaget, der indeholder flere eksempler på situationer, hvor der er betydelig fare.

Når du giver et forbud, skal du også oprette en rapport om grov overtrædelse. Se kvalitetsprocedure G-204 om grove overtrædelser.

Strakspåbud hvor der foreligger betydelig fare (type 1)

Du skal bruge strakspåbud, hvis der er en betydelig fare i en konkret arbejdssituation, men faren ikke er overhængende.

Se beskrivelsen af hvornår der foreligger overhængende eller betydelig fare ovenfor i afsnittet om anvendelsesområdet for forbud.

Faren kan være betydelig, men ikke overhængende, hvis den ansatte på konstateringstidspunktet ikke er i nærheden af faren.

Faren kan også være betydelig, men ikke overhængende, hvis der er tale om en sundhedsfarlig påvirkning fra stoffer og materialer, hvor skaden ikke altid indtræder med det samme. Det gælder fx udsættelse for asbeststøv.

Se bilag 1, der indeholder eksempler på hvornår der henholdsvis er og ikke er overhængende fare.

Anvendelsen af strakspåbud type 1 forekommer i to situationer

Situation A

Strakspåbuddet kan bestå i at kræve, at virksomheden iværksætter den endelige løsning straks. Det kan fx være ved etablering af rækværk på stillads eller ved genmontering af sikringsdele på maskine som forudsat af fabrikant.

Situation B

Strakspåbuddet kan også bestå i, at der skal træffes midlertidige foranstaltninger her og nu, for at imødegå en betydelig fare, som der afgives et påbud med frist om. Det kan være, hvor den endelige løsning til imødekommelse af påbuddet med frist ikke kan iværksættes straks, hvor det er tidskrævende at etablere den endelige løsning, eller hvor der ikke findes en umiddelbar løsning.

Strakspåbud om midlertidige foranstaltninger kan være situationer, hvor der arbejdes under forhold med ingen eller mangelfulde foranstaltninger mod påvirkninger fra stoffer og materialer eller støj fx mangelfuld udsugning eller mangelfuld støjdemning.

Løsningen på strakspåbud om midlertidige foranstaltninger kan fx vedrøre anvendelse af personlige værnemidler, afspærring af faren, udluftning og rengøring.

Hvis dit strakspåbud type 1 omhandler grov overtrædelse, skal du huske at oprette en rapport om grov overtrædelse. Se kvalitetsprocedure G-204 om grove overtrædelser. For kravene til konstatering af en grov overtrædelse se At-intern instruks IN-18-8 om konstatering af overtrædelser.

Strakspåbud hvor der ikke foreligger betydelig fare (type 2)

Du skal bruge strakspåbud i to situationer, hvor der ikke foreligger betydelig fare.

Situation A: Hvor formålet med afgørelsen forspildes.

Du skal bruge strakspåbud, hvis formålet med afgørelsen forspildes, hvis der ikke træffes foranstaltninger straks.

Det er for det første tilfældet, hvor der er etableret en midlertidig arbejdsplads, der ophører, når arbejdet er udført, fx ved byggepladser.

For det andet er det tilfældet ved kortvarige midlertidige arbejdsprocesser, fx ved rengøring eller service- og håndværksarbejde på skiftende arbejdssteder.

Eksempler på dette kan vedrøre:

- a) Manglende generel oprydning eller rengøring af arbejds- og færdselsområder på en byggeplads
- b) Manglende eller væsentlige mangler i plan for sikkerhed og sundhed for en byggeplads.
- c) Ved forskellige reparationsarbejder.
- d) Ved psykisk førstehjælp efter en traumatisk hændelse
- e) Børn og unges arbejde i strid med reglerne
- f) Konkret instruktion af de ansatte og tilsyn med arbejdet.

Det er en forudsætning for at anse et strakspåbud som et type 2 strakspåbud, at der ikke foreligger betydelig fare. Foreligger der betydelig fare, er der tale om et strakspåbud af type 1, uanset at du vurderer, at formålet med afgørelsen vil forspildes, hvis der ikke træffes foranstaltninger straks.

Situation B: Påbuddet faktisk kan efterkommes med det samme eller inden for en kortere periode
Du skal bruge strakspåbud, hvis et påbud faktisk kan efterkommes med det samme eller inden for en kortere periode.

Det er tilfældet, hvor foranstaltningerne kan etableres/iværksættes med det samme og overtrædelsen fx skyldes, at virksomheden ikke bruger tilgængeligt sikkerhedsudstyr, uden at dette dog medføre at der opstår betydelig fare.

Eksempler herpå kan være krav om:

- a) Udsugning, hvor der findes et udsugningsanlæg, som ikke bruges.
- b) Anvendelse af tekniske hjælpemidler til håndtering af lettere byrder, hvor den manuelle håndtering vurderes at indebære en sundhedsskadelig påvirkning på længere sigt, og hvor løfteordning findes på virksomheden men ikke bruges.
- c) At lovliggøre stillads, hvor det drejer sig om formelle forhold som fx skiltning,
- d) Foranstaltninger, som kan efterkommes med en enkelt løsning, hvor arbejdsgiveren fx kan købe værktøj eller kan rekvirere en håndværker til en enkel opgave.

Det er en forudsætning for at anse et strakspåbud som et type 2 strakspåbud, at der ikke foreligger betydelig fare. Foreligger der betydelig fare, er der tale om et strakspåbud af type 1, uanset at du vurderer, at påbuddet kan efterkommes med det samme eller inden for en kortere periode.

Efterkommelse

Forbud

Et forbud indebærer, at arbejdet ikke må genoptages, før det kan udføres fuldt forsvarligt.

Strakspåbud

Efterkommelsesfristen for strakspåbud er straks. Dette betyder, at modtageren af påbuddet straks skal tage initiativ til at etablere de nødvendige foranstaltninger til påbuddets efterkommelse. Ar-

bejdet med at etablere de foranstaltninger, der skal til for at påbuddet kan anses for efterkommet, kan strække sig over en kortere periode, hvis det ikke indebærer en betydelig fare.